

**Областной этап Всероссийской олимпиады школьников
по татарскому языку и литературе для общеобразовательных
организаций с обучением на русском языке (для изучающих
татарский язык) 2021-2022 учебный год 5-6 классы**

Максимальный общий балл – 64

Время выполнения – 180 минут

**Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен
татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган 5 -6 -нчы сыйныфлары
өчен Бөтенроссия олимпиадасының өлкә этабы биремнәре.
2 тур**

Укучының исеме, фамилиясе (фамилия, имя учащегося)

Мәктәпнең тулы язылышы (школа)

Район

Участникам предлагаются задания, требующие выбора верных ответов из всех возможных. Максимальное количество баллов, которое можно набрать определяется из расчета: 2 балла за каждое верное задание в I и II части и 20 баллов в III части

**Часть I Татар теленнән сораулар һәм биремнәр.
(Вопросы и задания по татарскому языку)**

Максимальный балл 20

Время выполнения 60 минут

№ п/п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)	Биремгә тиешле максималь балл (к-во баллов)	Факт буенча балл саны (сумма фактических баллов)
1	Нокталар урынына кушымчалар куеп языгыз. (Вставьте нужные окончания) 1. Алина табын ян _____ утырды. 2. Алина табын ян _____ үзен әдәпле тотты. 3. Алина табын ян _____ китте.	2	
2	Тиешле тартым кушымчаларын куегыз (Вставьте подходящие аффиксы) а) Минем карандашлар _____ бик күп, ә синен карандашлар _____ бармы? б) Мәктәп укучылар _____ диктант яздылар, хаталар _____ аз булган.	2	
3	Тәржемә итеgez. (Переведите данные глаголы) а) не бегай _____; б) не кричи _____; в) не шумите _____; г) не пишите _____;	2	
4	Боярык фигылләрнең астыны сызыгыз. (Подчеркните глаголы повелительного наклонения.) Китап – киңәшчең синен, Дустың, ярдәмчең синен. Ул хөрмәткә бик хаклы, Кадрлә син китапны. Почмакларын бөкләмә, Битләрен дә ертма син, Керле кул белән аны Бер кайчан да тотма син.	2	
5	Һәрбер рәттән артык сүзне табыгыз. (В каждой строчке зачеркните лишнее слово) а) рәхәт, яңгырлы, болытлы; 2) гөмбәләр, болыннар, жиләкләр; 3) матурлык, баскыч, сәламәтлек; 4) ашый, йөгәрә, уйный;	2	

6	<p>Жэя эчендәге сүзләрне тәржемә итегез һәм нокталар урынына куегыз. (Переведите данные слова в скобках и напишите в нужной форме).</p> <p>Бу чәчәк _____ (для кого?) Бу чәчәк _____ (для меня). Бу чәчәк _____ (для тебя.) Бу чәчәк _____ (для него.)</p>	2	
7	<p>Бирелгән сүзләрдән ясагыч кушымчалар ярдәмендә яңа сүзләр ясагыз. (Образуйте новые слова при помощи словообразовательных суффиксов)</p> <p>а) юл _____; б) тәрбия _____; в) тарих _____; г) дус _____; д) эш _____; е) матур _____;</p>	2	
8	<p>Татарча язып бетер. (Допиши словосочетание по-татарски)</p> <p>а) Любить петь - жыр _____ . б) Любить песни - жыр _____ .</p>	2	
9	<p>Кирәкле кушымчаларны яз. (Допиши аффиксы)</p> <p>Мин - этиемнең кызы, абыем _____ сеңле _____, энем _____ апа _____ .</p>	2	
10	<p>Кайсы рәттә бирелгән сүзләр сызыкча аша язылалар? (В каком ряду слова нужно писать через дефис?)</p> <p>а) ак (кош), сабан (туй), гөл (жимеш); б) эт (шомырты), тимер (юл), каен (жиләге); в) табак (савыт), ут (су), ата (ана); г) ал (япкыч), кул (яулык), көн (чыгыш);</p>	2	
Барлыгы (всего):		20	

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____

Часть II. Татар әдәбиятыннан сораулар һәм биремнәр
(Вопросы и задания по татарской литературе)

Максимальный балл: 20

№ п/п	Биремнәрнең эчтәлегә (содержание)	Биремгә тиешле максималь балл (к-во баллов)	Факт буенча балл саны (сумма фактических баллов)
1	<p>Әкиятләрнең төрләрәнә кайсы төр керми? (Какое утверждение не соответствует виду сказок?)</p> <p>а). Хайваннар турындагы әкиятләр. б). Тылсымлы әкиятләр. в). Тормыш-көнкүреш әкиятләре. г). Чынбарлык әкиятләре.</p>	2	
2	<p>Әкият жанрының дәрәс аңлатмасын билгелә: (Выбери верное определение сказки.)</p> <p>а) Халык авыз иҗатының бер жанры. Ул зур яки кечкенә күләмле, гади яки катлаулы, тылсымлы, мажаралы яки көнкүреш характерындагы эпик сәнгать әсәре; б) Халык авыз иҗаты һәм әдәби жанрларның үзенчәлекләрен берләштергән әсәр; в) Тормыштагы гыйбрәтле яки кимчелекле күренешләрне сурәтләүче әсәр.</p>	2	
3	<p>Кайсы артык? (Найди лишнее название)</p> <p>а) “Эшкә өндәү”; б) “Сабийга”; в) “Айлы төн”; г) “Су анасы”;</p>	2	
4	<p>Бу әсәр нинди жанрда язылган? (В каком жанре написано это произведение?)</p> <p style="text-align: center;">Ябалак</p> <p>Ябалак чыпчыкны тотты, ди. Чыпчык ябалактан сорады, ди.</p> <p>- Үлгәнче синең исемеңне белеп калыймчы, син кем буласың? - дип әйтте, ди. Ябалак авызын зур ачып: - Ябалак! - дип кычкырган иде ди, чыпчык чыкты да ычкынды, ди.</p>	2	

	<p>- Аһ! - дип әйтте, ди ябалак,- авызымны ачмыйча, “ябәләк” дип кенә әйтсә калган, ул чагында ычкына алмаган булыр иде, - дип әйтте, ди.</p> <p>а) әкият; б) мәсәл; в) бәет; г) хикәя;</p>		
5	<p>Г.Тукай Шүрәлене ... (Как появился у Г. Тукай образ Шурале?)</p> <p>а) үзе уйлап тапкан; б) эзер мифны гына алып язган; в) халык мифларындагы Шүрәлегә яңа сюжет уйлап тапкан;</p>	2	
6	<p>“Таңбатыр” әкиятенң ахыры ничек бетә? (Как заканчивается сказка “Танбатыр”?)</p> <p>_____ ; _____ _____ ;</p>	2	
7	<p>Бу өзек нинди әсәрдән? (Из какого произведения данный отрывок?)</p> <p>Самавыр куйды, чәйләр эчерде, Эчеп бетергәч, каргап очырды Яңа тунымны ботак ерткандыр Гомрем беткәнгә, нәфсем тарткандыр.</p> <p>а) “Сак-Сок” бәете; б) Г. Тукайның “Пар ат” в) “Сарыкны кем ашаган” М. Гафури</p>	2	
8	<p>Бу мәкаль нәрсә турында? (О чем данная пословица?)</p> <p>Дөнъяны яуларга омтылма, аның гыйлемен яуларга омтыл.</p> <p>а) акыл турында б) белем турында в) хыял турында</p>	2	
9	<p>Нәрсә ул рифма? (Что такое рифма. Найди верное утверждение.)</p> <p>а) Тезмәләр ахырындагы охшаш яңгырашлы сүзләр; б) Шигырьне тукталышлар ясап, нинди интонация белән укуны хәл итә; в) Тезмәләрнең озынлыгы ижек саны белән үлчәнү;</p>	2	
10	<p>Шигырьдән эпитет һәм чагыштыруларны тап. (Найди в стихотворении эпитет и сравнения.)</p>	2	

	<p>Күршеләрнең алмасы Күшеләрнең бакчасында Кызарып алма пешкән. Хәлим кызармыйча гына, Койма башыннан төшкән. Алмасы шундый эре – Чәйнек хәтле бер-бере! Буй житмәгәч таяк белән Үрелеп төрткән Хәлим. Күз аллары томаланып, Сөрлегеп киткән Хәлим... Иң зур алма иң өстән Башына килеп төшкән! Хәлим, хХәлим, теләсәң дә Һич яшерә алмассың – Маңгаеңа үсеп чыккан Күршеләрнең алмасы. Шәүкәт Галиев)</p> <p>Эпитет _____ Чагыштыру _____ _____</p>		
	Барлығы:	20	

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____

Часть III

Максимальный общий балл – 20

Время выполнения – 120 минут

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән һәм әдәбиятыннан үткәрелә торган 5 -6 -нчы сыйныфлары өчен Бөтенроссия олимпиадасының өлкә этабы биремнәре.

1тур

Ижади эш. Г. Тукайның “Су анасы” әкиятен исегезгә төшереgez. Сорауларга тулы җаваплар языгыз. (Дайте полные ответы на вопросы, используя текст).

Су анасы (өзек)

Инде мин әкрен генә килдем дә кердем басмага,
Жен оныткан, ахыры,— калган тарагы басмада.

Як-ягымда һич кеше дә юклығын белдем дә мин,
Чаптым авылга, таракны тиз генә элдем дә мин.

Күрмимен алны вә артны, и чабам мин, и чабам;
Ашыгам, тирлим, пешәм һәм кып-кызу уттай янам.

Берзаманны әйләнеп баккан идем артка таба,—
Аһ, харап эш! — Су анасы да минем арттан чаба.

Кычкырадыр: «Качма! качма! Тукта! тукта, и карак!

Ник аласың син аны,— ул бит минем алтын тарак!»

Мин качамын — ул куадыр, ул куадыр — мин качам;
Шулкадәрле кыр тыныч, һичбер кеше юк, ичмасам.

Шул рәвешчә чабышып життек авылга бервакыт,
Су анасыны куарга күтәрелде барча эт!

«Вау!» да «вау!» да, «һау!» да «һау!» — бертуктамый этләр өрә;
Су анасы, куркып этләрдән, кирегә йөгәрә.

Инде эш җайланды, куркудан тынычландым, дидем;
И явыз карчык! тарагыңнан коры калдың, дидем.

Өйгә кайттым да: «Әни, алтын тарак таптым!» — дидем;
«Сусадым, ардым, әни, мин бик озак чаптым», — дидем.

Сөйләгәчтен кыйссаны, алды тарагымны әни;
Курка үзе алса да,— уйлый эченнәннән әллә ни...

(Г. Тукай)

Сораулар һәм биремнәр.

1 Малай басмада нэрсэ таба? _____

2 Малай таракны алып дөрес эшләдеме? Сөз малай урынында булсагыз нишләр идегез? _____

3. Кем ул Су анасы? _____

4. Малайның таракны сорамайча алып китүе ничек дип атала? _____

5. Малайның әнисе ни өчен эченнән әллә ни уйлады?(в душе не спокойно) икән?

Переведите на русский язык.

Өйгә кайттым да: «Әни, алтын тарак таптым!» — дидем;
«Сусадым, ардым, әни, мин бик озақ чаптым», — дидем.

Председатель жюри: _____

Члены жюри: 1. _____

2. _____